

Kysymyksiä ja vastauksia turvallisuukselvitys- laista

13.3.2015

Lukijalle

Turvallisuusselvityslaki (726/2014) tuli voimaan 1.1.2015. Laista on järjestetty koulutustilaisuuksia sekä julkishallinnolle että yrityksille. Näissä tilaisuuksissa on esitetty kysymyksiä, jotka saattavat askarruttaa laajemminkin lain merkitystä omassa toiminnassaan pohtivia. Näistä ja toimivaltaisille viranomaisille tulleista kysymyksistä vastauksineen on koottu seuraava kysymyksiä ja vastauksia -palsta.

Mukaan ei ole otettu sellaisia kysymyksiä, joista ei säädetä turvallisuusselvityslaissa, vaan jotka ratkeavat esimerkiksi hankintalainsäädännön, virka- ja työlainsäädännön taikka yleisen sopimusoikeuden tai sopimusten perusteella.

Kysymyksiä ja vastauksia on työstetty asiaan liittyvien eri viranomaisten edustajien yhteistyönä. Mukana ovat olleet turvallisuusselvityslain mukaan toimivaltaiset viranomaiset Suojelupoliisi ja pääesikunta sekä Viestintävirasto. Poliisilaitosten puolesta mukana on ollut poliisihallituksen edustus. Valmistelussa ovat olleet mukana myös edustajat sisäministeriöstä, puolustusministeriöstä, ulkoasiainministeriöstä ja oikeusministeriöstä.

SELVITYKSEN KOHTEELLE ANNETTAVAT TIEDOT JA SIIHEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET	3
Ilmoittaminen hakuvaiheessa	3
Selvityksen lopputuloksesta ilmoittaminen	3
Turvallisuusselvityksen säilyttäminen tietojen antamista varten	4
Selvityksen kohteen tiedonsaantioikeuden ulkopuolella olevat henkilökisterit	5
HENKILÖTURVALLISUUSSELVITYKSET	6
Käsitteet ja henkilöturvallisuusselvityksen tasot	6
Selvitysmenettely	6
Kuka hakee henkilöturvallisuusselvitystä (15 §)?	8
Mikä viranomainen käsittelee hakemuksen?	9
Selvityksen hakemisen yhteydessä viranomaiselle annettavat tiedot ja niiden suoja	9
Henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvista tehtävistä	10
Uuden henkilöturvallisuusselvityksen tarve	10
Tietolähteet	11
Henkilöturvallisuusselvitystodistus ja sen esittäminen	11
Henkilöturvallisuusselvityksen voimassaolo ja käyttötarkoitussidonnaisuus	12
YRITYSTURVALLISUUSSELVITYKSET	14
Yritysturvallisuusselvityksen hakeminen toisesta yrityksestä	14
Yrityksen suostumuksen merkitys	15
Hakemukset ja niiden käsittely	15
Tietojärjestelmien arviointi osana yritysturvallisuusselvitystä	17
Hyväksytyt arviointilaitokset	18
Yritysturvallisuusselvitystodistuksen merkitys ja sen peruuttaminen	19
TURVALLISUUSSELVITYSREKISTERI	20
LUOTETTAVUUDEN SEURANTA JA SEN VAIKUTUKSET	21
VELVOLLISUUS ILMOITTAA TIETOJA VIRANOMAISELLE	22

SELVITYKSEN KOHTEELLE ANNETTAVAT TIEDOT JA SIIHEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

Ilmoittaminen hakuvaiheessa

1. Kysymys (4 § 1 mom.):

Miten selvityksen kohteelle annetaan tieto siitä, että hänestä on tarkoitus pyytää henkilö-
turvallisuus selvityksen laadintaa silloin, kun rekrytointi tapahtuukin suora hakuna (tehtävä
ei ole julkisesti haettavana)?

Vastaus:

Turvallisuus selvityslain tarkoituksena on varmistaa, että henkilö tietää turvallisuus selvi-
tysmenettelyn käytöstä ennen kuin hän aikoo osallistua siihen. Suora hakutilanteissa asian-
mukaisinta on, että suora hakua hoitava ilmoittaa asiasta ottaessaan potentiaaliseen uuteen
työntekijään ensimmäistä kertaa yhteyttä ja ennen kuin asianomaisesta henkilöstä ilmoite-
taan työnantajalle.

Selvityksen lopputuloksesta ilmoittaminen

2. Kysymys (6 § 2 mom.):

Miten turvallisuus selvityksen hakija ilmoittaa kohdehenkilölle selvityksen lopputuloksesta?

Vastaus:

Jos selvityksessä ei ole tullut esiin ilmoitettavaa tietoa, tieto selvityksen lopputuloksesta
voidaan kertoa kohteelle suullisesti. Jos hakijana on muu kuin selvityksen kohteen työnan-
taja, selvityksen lopputulos tai tieto myönnetystä henkilöturvallisuus selvitystodistuksesta
voidaan välittää kohdehenkilölle tämän työnantajan kautta.

Mikäli henkilöstä on annettu kirjallinen lausunto, tulee tämä antaa nähtäväksi vain kohde-
henkilölle esimerkiksi ilmoittamalla kohdehenkilölle henkilökohtaisesti mahdollisuudesta
nähdä lausunto hakijan toimipisteessä. Ilmoitus kirjallisesta lausunnosta voidaan antaa pu-
helimitse, sähköpostilla tai kirjeellä.

3. Kysymys:

Mitä tietoja selvityksen kohteelle tulee ilmoittaa, kun tieto voimassa olevasta henkilöturvallisuusselvityksestä on saatu turvallisuusselvitysrekisteristä?

Vastaus:

Jos tieto henkilöturvallisuusselvityksen voimassaolosta on saatu teknisen käyttöyhteyden kautta suoraan turvallisuusselvitysrekisteristä, turvallisuusselvityksen hakija ilmoittaa henkilölle, että hänen turvallisuusselvityksensä on voimassa ja ettei muuta ilmoitettavaa ole. Tietoa turvallisuusselvitysrekisteristä ei voi tarkistaa henkilön tietämättä, vaan tarkistaminen vaatii hänen suostumuksensa ja sen, että kysymys on sellaisesta tehtävästä, jota varten henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia.

Silloin, kun toimivaltainen viranomainen ilmoittaa henkilöturvallisuusselvitystä hakeneelle turvallisuusselvitysrekisteristä saadun tiedon perusteella, että selvityksen kohteella on voimassa oleva selvitys, hakija ilmoittaa samoin kohteelle, että hänen turvallisuusselvityksensä on voimassa ja ettei muuta ilmoitettavaa ole.

Turvallisuusselvityksen säilyttäminen tietojen antamista varten

4. Kysymys (6 § 2 mom. ja 45 §):

Hakijan tulee antaa kohteelle kirjallinen selvitys nähtäväksi ja pyydettyessä kopiona. Kuinka pitkään turvallisuusselvityksen kirjallinen ilmoitus tulee säilyttää tätä varten? Tulisiko se säilyttää myöhemmin esitettävän pyynnön varalta enimmäismäärä eli 6 kuukautta?

Vastaus:

Turvallisuusselvityslain 45 §:n mukainen hävittämisvelvollisuus kuuden kuukauden kuluessa koskee kirjallista ilmoitusta, jolla toimivaltainen viranomainen on ilmoittanut hakijalle selvityksen kohteen luotettavuuden kannalta merkityksellistä tietoa. Kun henkilöturvallisuusselvitystä haetaan henkilön työhön tai tehtävää ottamista varten, tulos ja mahdollinen kirjallinen selvitys tulee ilmoittaa henkilölle viimeistään päätöksenteon ilmoittamisen yhteydessä. Kirjallista turvallisuusselvitystä ei ole tarpeen säilyttää mahdollista kohdehenkilön myöhempää pyyntöä varten. Henkilö voi tarkastaa turvallisuusselvityksen tiedot aina selvityksen laatineelta toimivaltaiselta viranomaiselta.

Selvityksen kohteen tiedonsaantioikeuden ulkopuolella olevat henkilökisterit

5. Kysymys (6 § 3 mom.):

Selvityksen hakija ei saa antaa selvityksen kohteelle tietoja, jotka ovat peräisin sellaisista henkilökisteristä, joihin selvityksen kohteella ei ole tarkastusoikeutta. Mitä nämä henkilökisterit ovat?

Vastaus:

Rekisteröidyn tarkastusoikeuden ulkopuolella on erityissäännösten perusteella keskusrikospoliisin epäiltyjen tietojärjestelmä, suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä ja pääesikunnan ylläpitämä turvallisuustietorekisteri. Rekisteröity (selvityksen kohde) voi pyytää tietosuojavaltuutettua tarkastamaan rekisteriin itsestään talletettujen tietojen lainmukaisuuden.

HENKILÖTURVALLISUUSSELVITYKSET

Käsitteet ja henkilöturvallisuusselvityksen tasot

6. Kysymys:

Koskevatko turvallisuusselvityslain säännökset, joissa käytetään käsitteitä henkilöturvallisuusselvitys ja henkilöturvallisuusselvitystodistus kaikkia henkilöturvallisuusselvityksiä riippumatta siitä, tehdäänkö selvitys suppeana, perusmuotoisena vai laajana?

Vastaus:

Käsitteet henkilöturvallisuusselvitys ja henkilöturvallisuusselvitystodistus kattavat kaikki selvityksen tasot eli säännökset koskevat sekä suppeita, perusmuotoisia että laajoja henkilöturvallisuusselvityksiä, jollei säännöksessä nimenomaisesti mainita erikseen selvityksen tasoa.

Selvitysmenettely

7. Kysymys (17 § - 22 §):

Miten yritysten hyväksymisprosessi henkilöturvallisuusselvitysmenettelyyn on muuttunut uuden turvallisuusselvityslain tultua voimaan?

Vastaus:

Aikaisempaan lainsäädäntöön sisältyneet säännökset yrityksen hyväksymisprosessista henkilöturvallisuusselvitysmenettelyyn ovat kumoutuneet. Jos kysymys on tehtävistä, joista säädetään turvallisuusselvityslain 19 ja 21 §:ssä, henkilöturvallisuusselvityksen laadinnasta tehdään hakemus toimivaltaiselle viranomaiselle ilman erillistä hyväksymismenettelyä. Hakemuksessa ja sen yhteydessä annettavista tiedoista säädetään turvallisuusselvityslain 17 §:ssä. Lain 18 §:ssä säädetään, miten yritys voi osoittaa huolehtivansa tietoturvallisuus- ja muiden turvallisuusvaatimusten toteuttamisesta. Velvoite ei koske 18 §:n 3 momentissa säädettyjä tilanteita (opiskelijaksi ja koulutusohjelmiin hakeutuvat, kansainväliset tehtävät, muissa kuin omissa toimitiloissa työskentelevät ja eräät muut erityistilanteet). Sen jälkeen, kun 18 §:ssä tarkoitettu selvitys on annettu, sitä ei ole tarpeen toimittaa uudelleen toista tehtävää tai henkilöä koskevan hakemuksen yhteydessä, jollei toimivaltainen viranomainen sitä erikseen pyydä (esim. sen vuoksi, että aikaisemmasta selvityksestä on kulunut pitempi aika).

Turvallisuusselvityslain 22 §:ssä on säännökset yrityksen eräiden muiden tehtävien hyväksymisestä selvitysmenettelyyn. Säännöksillä on laajennettu yrityksen mahdollisuuksia saada henkilöturvallisuusselvitys muistakin kuin lain 19 ja 21 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin valittavista. Ensimmäisessä vaiheessa Suojelupoliisi hyväksyy ne yrityksen tehtävät, joista henkilöturvallisuusselvitys voidaan tehdä. Ennen hyväksymispäätöksen tekemistä Suojelupoliisi pyytää arviointikriteerilautakunnan lausuntoa yrityksen hakemuksesta. Suojelupoliisin hyväksymispäätöksen jälkeen yritys tekee hakemukset turvallisuusselvityksen laatimiseksi niistä henkilöistä, jotka hoitavat päätöksen osoittamia tehtäviä yrityksessä.

8. Kysymys:

Mikä on arviointikriteerilautakunnan rooli turvallisuusselvitysten laadinnassa? Käsittelee-
kö se myös yksittäisiä henkilöturvallisuusselvityshakemuksia?

Vastaus:

Arviointikriteerilautakunnan tehtävänä on esittää yleisiä tulkintasuosituksia. Arviointi-
kriteerilautakunta ei käsittele yksittäisiä henkilöturvallisuusselvityshakemuksia myöskään
22 §:n mukaisessa lausuntoasiassa.

9. Kysymys:

Voivatko aiemman lainsäädännön perusteella turvallisuusselvitysmenettelyn piiriin hyväk-
sytyt yritykset hakea myös jatkossa uuden lain aikana henkilöturvallisuusselvityksiä ilman
erillistä hyväksymistä tai toimitettavia selvityksiä?

Vastaus:

Turvallisuusselvityslaissa ei enää säädetä lain 22 §:n erityistilannetta lukuun ottamatta yri-
tyksen hyväksymisestä turvallisuusselvitysmenettelyyn. Suojelupoliisi on omasta puoles-
taan katsonut, että turvallisuusselvityslain 18 §:ssä tarkoitettua selvitystä tietoturvallisuu-
desta ja muista turvallisuusjärjestelyistä ei tarvitse toimittaa, jos yritys on aikaisemman
lain mukaan hyväksytty menettelyn piiriin. Tämä perustuu turvallisuusselvityslain 18 §:n
2 momenttiin, jonka mukaan 18 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttyminen voida toteuttaa
laissa lueteltujen asiakirjojen perusteella myös muulla toimivaltaisen viranomaisen hyväk-
symällä tavalla. Toimivaltainen viranomainen voi tarvittaessa kuitenkin pyytää selvitystä
turvallisuusjärjestelyistä esimerkiksi yrityksen olosuhteissa tapahtuneiden muutosten joh-
dosta. Yksittäiset tehtävät arvioidaan uuden lain mukaisesti.

10. Kysymys (19 §, 21 § ja 22 §):

Viivästyttääkö yrityksen 22 §:n nojalla tehtyjen hakemusten erillinen menettely ja hyväk-
syntä yrityksen muiden suoraan lain nojalla laadittavien (19, 21 §) henkilöturvallisuussel-
vityshakemusten käsittelyä?

Vastaus:

Hakemukset, jotka koskevat turvallisuusselvityslain 19 ja 21 §:ssä säädettyjä tehtäviä hoita-
via, käsitellään normaalilla tavalla riippumatta lain 22 §:n mukaisesta menettelystä.

Kuka hakee henkilöturvallisuusselvitystä (15 §)?

11. Kysymys:

Turvallisuusselvityslain 15 §:n mukaan hakija voi olla mm. selvityksen kohteen työnantaja tai se jonka antamaa toimeksiantoa selvityksen kohteen on tarkoitus hoitaa. Mikä taho on oikea henkilöturvallisuusselvityksen hakija eri tilanteissa?

Vastaus:

Turvallisuusselvityksen hakeminen kuuluu pääsäännön mukaan sille, jonka tietojen tai tilojen suojaamiseksi turvallisuusselvitys voidaan hakea. Vain se taho, jonka etua suojataan, voi arvioida mahdollisten ilmoitettavien tietojen merkityksen suhteessa tehtävässä suojattavaan etuun. Viranomaiset hakevat henkilöturvallisuusselvitystä, kun kyse on viranomaisen salassa pidettävän tiedon tai tilan suojaamisesta, vaikka henkilöturvallisuusselvitystä haettaisiin toimeksiantotilanteessa yrityksen työntekijästä. Yritykset toimivat hakijoina silloin, kun henkilöturvallisuusselvityksiä haetaan niiden oman tiedon suojaamiseksi esimerkiksi sen kansantaloudellisen merkittävyyden takia.

Jos yrityksen työntekijä tarvitsee henkilöturvallisuusselvitystä kansainvälisen tietoturvalisuusveloitteen perusteella henkilöturvallisuusselvitystodistusta varten, yritys voi tietysin edellytyksin hakea turvallisuusselvitystä kansallisen turvallisuusviranomaisen (NSA) kautta.

12. Kysymys:

Onko joissakin tilanteissa (kuten huolto-, asennus-, vartiointitehtävät, joissa säännönmukaisesti toimitaan eri viranomaisen tiloissa) järkevää, että hakijana olisi työnantaja eikä viranomainen, jonka tiloja ja tietoa suojataan?

Vastaus:

Viranomainen, jonka tiloja ja tietoja turvallisuusselvityksen avulla suojataan, hakee pääsäännön mukaan selvityksen laadintaa. Turvallisuusselvityslain mukaan kerran tehty henkilöturvallisuusselvitys on voimassa yleensä viisi vuotta, joten uutta selvitystä ei tarvita erikseen kutakin viranomaista varten.

Mikä viranomainen käsittelee hakemuksen?

13. Kysymys:

Missä tilanteissa ulkomaan kansalaisista tulisi hakea henkilöturvallisuus selvitystä Suojelupoliisilta ja missä Kansallisen turvallisuusviranomaisen kautta tai suoraan ulkomaan viranomaiselta?

Vastaus:

Henkilöturvallisuus selvityksiä haetaan Suojelupoliisilta turvallisuus selvityslain 19 - 20 § ja 22 §:ssä säädettyissä tapauksissa. Suojelupoliisin perusmuotoisessa henkilöturvallisuus selvityksessä voidaan yhtenä tietolähteenä hyödyntää tietyissä tapauksissa ulkomaan viranomaiselta saatuja rekisteritietoja. Henkilöä voidaan myös pyytää itse toimittamaan ote koti- taikka (aikaisemman tai nykyisen) asuinmaansa viranomaisen rikostietoja sisältävistä rekistereistä saatavissa olevista tiedoista.

Jos henkilö tarvitsee henkilöturvallisuus selvitystodistuksen (PSC) kansainvälisen tieto- turvallisuusveloitteen perusteella, haetaan turvallisuus selvitys Kansallisen turvallisuusviranomaisen (National Security Authority, NSA) kautta. NSA voi myös pyytää tietoturvalisuus sopimuksen perusteella ulkomaalaisesta tämän koti- tai asuinmaan viranomaiselta todistuksen myöntämistä, mikäli henkilö saa pääsyn Suomen viranomaisen turvallisuusluokiteltuun tietoon.

Selvityksen hakemisen yhteydessä viranomaiselle annettavat tiedot ja niiden suoja

14. Kysymys:

Miten yrityksen toimittamaa materiaalia käsitellään ja säilytetään toimivaltaisissa viranomaisissa? Luovutetaanko sitä ulkopuolisille?

Vastaus:

Viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Erityislaeissa on lisäksi paitsi salassapitoa koskevia erityissäännöksiä, myös säännöksiä salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta. Salassa pidettäviä tietoja ei voida luovuttaa, jollei siitä ole nimenomaisesti ja erikseen laissa säädetty.

Yrityksen liike- ja ammattisalaisuuksien ja taloudellista etua koskevien tietojen salassa pidosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa. Lain 23 §:ssä säädetty vaitiolovelvollisuus koskee kaikkia salassa pidettäviä tietoja saaneita, jollei erikseen ole toisin säädetty (esim. asiakirjojen julkisuus tuomioistuimissa).

Salassa pidettävien tietojen käsittelyssä on otettava huomioon tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen (681/2010) säännökset sekä valtiovarainministeriön asetuksen täytäntöönpanosta antamat ohjeet.

Henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvista tehtävistä

15. Kysymys:

Onko lain puitteissa mahdollista selvittää jo työssä olevia, joita ei aiemman lain mukaisesti ole ollut mahdollista selvittää?

Vastaus:

Turvallisuusselvityslain 19 ja 21 §:n mukaan henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta.

Turvallisuusselvityksen hakeminen on kuitenkin suositeltavinta ajoittaa pääsääntöisesti palvelussuhteeseen tai tehtävään ottamisen hetkeen.

Uuden henkilöturvallisuusselvityksen tarve

16. Kysymys (10 §):

Pitääkö työpaikan vaihtuessa tehdä uusi henkilöturvallisuusselvitys? Poistuvatko samasta henkilöstä eri tahojen pyytämät henkilöturvallisuusselvitykset?

Vastaus:

Turvallisuusselvityslain on tarkoitus välttää juuri tätä. Uutta selvitystä ei vahvan pääsääntön mukaan laadita, jos henkilöstä on jo laadittu voimassa oleva vastaava turvallisuusselvitys. Uusi tai täydennetty selvitys laaditaan silloin, kun vaatimustaso muuttuu esimerkiksi sen takia, että voimassa oleva selvitys on laadittu suppeana ja tarvitaan perusmuotoinen henkilöturvallisuusselvitys.

Tietolähteet

17. Kysymys (30 §, 25 §, 24 §):

Voidaanko suppean selvityksen piirissä olevasta kohteesta saada muista maista tietoa?

Vastaus:

Suppean henkilöturvallisuusselvityksen tietolähteisiin eivät kuulu ulkomaan viranomais-ten pitämät henkilökisterit (30 § verrattuna 25 §:ään). Selvityksen kohdetta voidaan kuitenkin pyytää itse toimittamaan ote kotimaansa taikka (aikaisemman tai nykyisen) asuinmaansa viranomaisen rikostietoja sisältävistä saavavilla olevista tiedosta. Tämä koskee tilanteita, joissa selvityksen kohde on asunut ulkomailla enemmän kuin viisi vuotta viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Turvallisuusselvityslain 24 §:n mukaan suojelupoliisi voi ottaa ratkaistavakseen suppeaa henkilöturvallisuusselvitystä koskevan hakemuksen, jos se on tarpeen valtion turvallisuuden tai yleisen turvallisuuden varmistamiseksi. Tällöin suojelupoliisi voi käyttää kaikkia niitä tietolähteitä, jotka ovat käytettävissä perusmuotoista henkilöturvallisuusselvitystä laadittaessa. Lisäksi on syytä havaita, että EU:n alueella on menettely EU:n jäsenmaiden rikosrekisteritietojen vaihdosta ja että tiedot Suomen kansalaisten EU:n jäsenvaltioissa tuomituista rikoksista ilmenevät nykyisin rikosrekisteristä, joka on käytettävissä myös suppeaa henkilöturvallisuusselvitystä laadittaessa (ks. laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 214/2012 sekä rikosrekisterilaki 2 § 5 mom. 215/2012).

Henkilöturvallisuusselvitystodistus ja sen esittäminen

18. Kysymys:

Onko henkilöturvallisuusselvityshakemuksesta ilmevä, että hakemus koskee myös henkilöturvallisuusselvitystodistuksen antamista, vai antaako toimivaltainen viranomainen aina viran puolesta, jos laissa säädetty edellytykset todistuksen antamiselle täyttyvät?

Vastaus:

Henkilöturvallisuusselvityshakemuksessa on todistukselle oma valintakohta, joka tulee täyttää haettaessa henkilöturvallisuusselvitystodistusta. Hakemuksessa tai erillisessä liitteessä tulee myös perustella 43 §:ssä säädettyjen todistuksen antamista koskevien edellytysten täyttyminen.

19. Kysymys (43 §):

Kenelle henkilöturvallisuusselvitystodistus annetaan ja miten käytännössä huolehditaan todistuksen esittämisestä tahoille, jotka edellyttävät henkilöturvallisuusselvitystä?

Vastaus:

Se, kenen haltuun henkilöturvallisuusselvitystodistus annetaan, riippuu tilanteesta. Yleissääntönä kuitenkin on, että se annetaan hakijalle, joka yleensä on työnantaja. Todistus voidaan antaa myös toimeksiantotilanteissa työnantajayritykselle, vaikka henkilöturvallisuusselvityksen hakija olisikin viranomainen.

Henkilöturvallisuusselvitystodistus liittyy henkilön työtehtäviin ja niiden hoitoon. Kun todistus on annettu työnantajalle, on työnantajan tehtävänä tällöin huolehtia todistuksen säilyttämisestä, sen esittämisestä selvitystä edellyttävillä asiakkaille ja myös sen palauttamisesta myöhemmin toimivaltaiselle viranomaiselle. Esimerkiksi asennus-, huolto- tai vartiointitehtävissä henkilöturvallisuusselvitystodistus tulisi säilyttää työajan ulkopuolella työantajan tiloissa ja hallussa ja ottaa työtehtäviin mukaan silloin, kun työskentely tapahtuu tiloissa, joissa todistuksen esittäminen on tarpeen.

Henkilöturvallisuusselvitystodistus annetaan selvityksen kohteelle itselleen silloin, kun hän itse on hakenut selvitystä 15 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, kuten voidakseen hoitaa tehtävää kansainvälisessä järjestössä tai toimielimessä.

Henkilöturvallisuusselvityksen voimassaolo ja käyttötarkoitussidonnaisuus

20. Kysymys:

Onko tehty henkilöturvallisuusselvitys voimassa kaikkien viranomaisten vastaavan tasoista selvitystä vaativissa tehtävissä?

Vastaus:

Kyllä. Turvallisuusselvitystä ei laadita uudestaan, jos selvityksen kohteesta on laadittu voimassa oleva vastaava turvallisuusselvitys, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

21. Kysymys:

Onko uuden turvallisuusselvityslain voimaantulon myötä uusittava ennen lain voimaantuloa palveluksessa olleen henkilöstön henkilöturvallisuusselvitykset?

Vastaus:

Turvallisuusselvityslaki ei velvoita hakemaan henkilöturvallisuusselvityksiä. Henkilöturvallisuusselvitys on erityisistä syistä mahdollista laatia myös jo palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta. Turvallisuusselvityksen hakeminen tulee ajoittaa pääsääntöisesti palvelussuhteeseen tai tehtävään ottamisen hetkeen. Palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta tulisi hakea henkilöturvallisuusselvitystä pääsääntöisesti vain silloin, kun tehtävien olennaisen muutoksen takia tulee peruste tehdä henkilöturvallisuusselvitys esimerkiksi henkilön saadessa pääsyn korkeamman tason tietoihin.

On syytä huomata, että turvallisuusselvityslain 64 §:n 2 momentin mukaan turvallisuusselvitysrekisteriin voidaan siirtää tiedot sellaisista kumottavan turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) nojalla annetuista turvallisuusselvityksistä ja kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain nojalla annetuista todistuksista, jotka on annettu aikaisintaan kolme vuotta ennen uuden turvallisuusselvityslain voimaantuloa.

YRITYSTURVALLISUUSSELVITYKSET

Yritysturvallisuus selvityksen hakeminen toisesta yrityksestä

22. Kysymys (33 §):

Voivatko yritykset itse hakea yritysturvallisuus selvitystä?

Vastaus:

Pääsääntöisesti yritysturvallisuus selvitystä hakee viranomainen. Yritys voi hakea yritysturvallisuus selvitystä, jos sitä edellytetään kansainvälisessä tietoturvallisuus velvoitteessa tai kun selvitys on tarpeen kansainväliseen hankkeeseen osallistumista tai yritystoiminnan aloittamista varten toisessa valtiossa.

23. Kysymys (36, 33 §):

Onko yritysturvallisuus selvityksen laatimista rajoitettu joihinkin toimialoille ja voidaan-ko se esimerkiksi laatia pankki- ja finanssialan yrityksistä, jotka tuottavat valtiolle mm. maksuliikennepalveluja?

Vastaus:

Yritysturvallisuus selvityksen laatimisen edellytyksistä on säädetty turvallisuus selvityslain 36 §:ssä, eikä siinä rajoiteta toimialoja. Yritysturvallisuus selvitys voidaan laatia viranomaisten hankkeissa toimialasta riippumatta silloin, kun yritys saa hankkeen yhteydessä viranomaisen asiakirjoja, jotka on luokiteltu suojaustasoon I-III kuuluviksi. Yritysturvallisuus selvityksen tarpeen arvioi se viranomainen, jonka hankinnasta on kysymys.

24. Kysymys (36 §):

Voivatko yritykset hakea yritysturvallisuus selvitystä alihankkijoistaan?

Vastaus:

Yritysturvallisuus selvityksen ulottamisesta alihankkijoihin säädetään turvallisuus selvityslain 36 §:n 2 momentissa. Pääsäännön mukaan viranomainen hakee yritysturvallisuus selvitystä. Yrityksellä ei turvallisuus selvityslain mukaan ole mahdollisuutta hakea yritysturvallisuus selvitystä toisesta yrityksestä (ks. 33 §). Laissa olevan valtuutuksen perusteella asetuksella voidaan tietysin edellytyksin säätää, että yritys voi hakea yritysturvallisuus selvitystä toisesta yrityksestä (36 § 3 mom.). Tällaista asetusta ei ole valmisteilla.

Yrityksen suostumuksen merkitys

25. Kysymys (5 ja 35.2 §):

Jos yritys ei anna suostumusta yritysturvallisuus selvityksen tekemiseen, mitä siitä seuraa? Voidaanko asia hoitaa joka tapauksessa normaalein sopimusmenettelyin?

Vastaus:

Suostumus on turvallisuus selvityslain mukaan edellytys yritysturvallisuus selvityksen tekemiseen ja ilman sitä yritysturvallisuus selvitystä ei voida laatia. Muut seuraukset ja vaikutukset riippuvat tilanteeseen sovellettavasta muusta lainsäädännöstä ja viranomaisen harjoituksesta.

Jos yritysturvallisuus selvitys on tarpeen kansainvälisen velvoitteen toteuttamiseksi (esim. viranomaiseen kohdistuva EU-velvoite), yritys jää kilpailun ulkopuolelle, jollei yritysturvallisuus selvitystä ole. Myös puolustus- ja turvallisuus hankinnoissa yrityksen kilpailu asema voi huonontua suhteessa sellaisiin tarjoajiin, joilla on voimassa oleva yritysturvallisuus selvitystodistus.

Hakemukset ja niiden käsittely

26. Kysymys:

Onko yritysturvallisuus selvitystä varten tulossa hakulomakkeet tai -ohjeet?

Vastaus:

Pääesikunnalla on käytössään oma lomake ja Suojelupoliisi laittaa oman lomakkeensa saataville nettisivuille, kun se valmistuu.

27. Kysymys:

Miten Viestintäviraston hyväksymän tietoturvallisuuden arviointilaitoksen suorittamaa arviointia hyödynnetään yritysturvallisuusselvitysmenettelyssä?

Vastaus:

Yritysturvallisuusselvityshakemuksessa tulee antaa tieto siitä, onko yrityksen toimitiloista tai tietojärjestelmistä laadittu Viestintäviraston hyväksymän arviointilaitoksen tekemä arviointi. Hakemukseen tulee liittää myös kopio arvioinnin perusteella annetusta todistuksesta.

Hyväksytyt arviointilaitoksen tekemä arviointi on yrityksille keino hankkia yleisesti luotettava arviointi tietoturvallisuusjärjestelyiden tasosta. Tällä tavoin yritys voi ennakolta varautua yritysturvallisuusselvitysmenettelyssä sovellettaviin vaatimuksiin. Hyväksytyt arviointilaitoksen tekemän arvioinnin hyödyntämisessä otetaan esimerkiksi huomioon se, mitä arviointiperustetta siinä on käytetty, mille tasolle arviointi on tehty ja mihin yrityksen toimitiloihin ja tietojärjestelmiin se on kohdistunut sekä kuinka pitkä aika sen tekemisestä on kulunut. Yritysturvallisuusselvityksen laadinnassa katsotaan kunkin yksittäisen yritysturvallisuusselvityshakemuksen perusteella, millaisia päivitystarpeita ja lisätarkastustarpeita hyväksytyt tietoturvallisuuden arviointilaitoksen suorittaman arvioinnin lisäksi on.

28. Kysymys (10 §, 9 § 5 mom.):

Miten yritysturvallisuusselvityshakemuksia käsitellään, jos hakemukset ruuhkautuvat (priorisointi)?

Vastaus:

Turvallisuusselvityslaissa säädetään, mitkä tekijät otetaan huomioon asioiden käsittelyjärjestystä viranomaisessa harkittaessa. Yleisenä sääntönä on, että laissa edellytetyt turvallisuusselvitykset ja kansainvälisiin tietoturvallisuusvelvoitteisiin perustuvat hakemukset ovat ensisijaisia. Lain mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat myös hoitaa yksittäistapauksissa tehtäviä toistensa lukuun. Jos yritysturvallisuusselvityksiä koskevat asiat ovat ruuhkautuneet esim. suojelupoliisissa, pääesikunta voi tapauskohtaisesti ja resurssiensa puitteissa laatia selvityksen.

29. Kysymys:

Kuinka paljon viranomainen voi auttaa arvioinnin yhteydessä (viranomaisneuvonta)?

Vastaus:

Viranomaisella on neuvontavelvollisuus turvallisuusselvityksen vireillepanosta ja asian käsittelystä. Viranomainen toimii arvioinnissa kolmantena riippumattomana osapuolena, eikä sen vuoksi voi konsultoida tai antaa konkreettisia ratkaisuvaihtoehtoja vaatimusten toteuttamiseksi. Viranomainen voi kuitenkin antaa tietoa esimerkiksi yleisesti hyväksytyistä vaatimusten tulkintalinjauksista.

Tietojärjestelmien arviointi osana yritysturvaluusselvitystä

30. Kysymys:

Mitä arviointiperustetta yritysturvaluusselvityksissä käytetään? Miten arviointilaitoksen arviointi/todistus, esimerkiksi ISO 27001-standardin mukainen, huomioidaan yritysturvaluusselvityksessä

Vastaus:

Yritysturvaluusselvitystä koskevassa hakemuksessa hakijan on ilmoitettava, onko selvityksen avulla tarkoitus osoittaa yrityksen tietoturvaluuden taso ja jos on, mikä on käytettävä arviointiperuste. Tietojärjestelmätarkastusten arviointiperusteena voidaan käyttää esimerkiksi tietoturvaluuden arviointilaitoksista annetun lain 10 §:ssä lueteltuja tietoturvaluuden arviointiperusteita. Hakemuksessa tulee myös ilmoittaa, onko Viestintäviraston hyväksymä tietoturvaluuden arviointilaitos laatinut arvioinnin yrityksen tai sen alihankkijan tietojenkäsittelyn turvallisuudesta. Arviointilaitoksen laatima arviointi otetaan huomioon yritysturvaluusselvityksen laatimisessa ja tarvittaessa viranomainen tekee täydentäviä arviointeja esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa arviointilaitoksen arviointi ei kata kaikkia yritysturvaluusselvityksen laatimisessa käytettävän arviointiperusteen vaatimuksia.

31. Kysymys:

Voiko tietoturvaluuden arviointilaitoksen arviointia hakea, kun yritysturvaluusselvityshakemus on vireillä?

Vastaus:

Hyväksytyt tietoturvaluuden arviointilaitoksen arviointia voi hakea, jos yritysturvaluusselvitystä koskeva hakemus on vireillä. Tästä on kuitenkin hyvä tiedottaa etukäteen selvitystä laativaa viranomaista päällekkäisen työn välttämiseksi.

32. Kysymys:

Mihin tiedonkäsittely-ympäristöön yritysturvaluusselvitys kohdistetaan? Onko siihen sisällyttävä yrityksen koko toiminta?

Vastaus:

Kun yritysturvaluusselvityksen tarkoituksena on selvittää yrityksen tietoturvaluuden taso, kohdennetaan selvitys siihen osaan yrityksen toiminnasta, jossa käsitellään suojattavaa tietoa. Esimerkiksi tietojärjestelmiä arvioidaan niiltä osin, kun niissä tuotetaan, tallennetaan, siirretään tai muutoin käsitellään suojattavaa tietoa. Toisaalta esimerkiksi yrityksen yleiset menettelytavat ja ohjeet voivat koskea myös selvitettävänä olevaa osaa yrityksen toiminnasta. Tällöin myös nämä sisältyvät tarkastukseen.

33. Kysymys:

Miten toteutetaan Suomen ulkopuolella sijaitsevien tietojärjestelmien arviointi tai sellaisten palveluiden, jotka tuotetaan osittain Suomen ulkopuolelta, arviointi?

Vastaus:

Jos Suomen ja Suomen ulkopuolella sijaitsevan tietojärjestelmän tai ulkomailla tuotetun palvelun sijaintimaan välillä on solmittu tietoturvaluottuutta koskeva valtiosopimus, voidaan ulkomailla sijaitsevasta palveluntarjoajan tietojenkäsittelyn turvallisuuden arvioinnista tehdä pyyntö sijaintimaan kansalliselle turvallisuusviranomaiselle. Pyyntön edellytyksenä on, että tietojärjestelmässä käsitellään Suomen viranomaisen turvallisuusluokiteltua tietoa.

34. Kysymys:

Miten pilvipalveluja arvioidaan?

Vastaus:

Pilvipalvelujen tietoturvaluottuuden arviointi toteutetaan samoin periaattein kuin muidenkin tietojärjestelmien arviointi. Teknisestä toteutuksesta on saatava riittävät tiedot arvioinnin suorittamiseksi. Arvioinnin kohdentamisen kannalta on olennaista tietää erityisesti, minne tieto on tallennettu sekä missä maassa tilat ovat.

Hyväksytyt arviointilaitokset

(Laki tietoturvaluottuuden arviointilaitoksista; 1405/2011 (jäljempänä Arviointilaitoslaki))

35. Kysymys:

Millaiset pätevyysvaatimukset arviointeja suorittavilla henkilöillä lain mukaan on?

Vastaus:

Hyväksytyt tietoturvaluottuuden arviointilaitoksen henkilöstölle ei ole Arviointilaitoslaisissa määritelty tiettyä koulutusta koskevia vaatimuksia (esimerkiksi tietyn koulutusohjelman suorittaminen). Arviointilaitoksen hyväksyntää koskevassa menettelyssä, josta säädetään Arviointilaitoslain 5 §:ssä, arviointilaitoksen tulee osoittaa, että sen henkilökunnalla on hyvä tekninen ja ammatillinen koulutus sekä riittävän laaja-alainen kokemus toimintaan kuuluvissa tehtävissä. Osaaminen todennetaan myös käytännössä näyttöauditointitilanteissa. Virkamiesten pätevyyttä arvioidaan rekrytointiprosessissa.

Yritysturvaluusselvitystodistuksen merkitys ja sen peruuttaminen

36. Kysymys:

Korvaako yritysturvaluusstodistus usein toistuvat eri viranomaisten arvioinnit?

Vastaus:

Yritysturvaluusselvitystodistus on lähtökohtaisesti voimassa viisi vuotta ja kaikki viranomaiset voivat toiminnassaan nojautua siihen. Uudistuksen tarkoituksena on ollut luoda säästöjä niin viranomaistoiminnassa kuin yrityksissäkin – erillisiä arviointeja ei siis tarvita ilman, että niihin on erityisiä syitä.

37. Kysymys:

Voiko puolustusvoimien kanssa tehtyä turvallisuussopimusta käyttää referenssinä? Entä yritysturvaluusselvitystodistusta?

Vastaus:

Puolustusvoimiin kohdistuvien salassapitosäännösten vuoksi ei sen kanssa tehtyä turvallisuussopimusta ole voitu käyttää referenssinä. Yritys voi hyödyntää yritysturvaluusselvitystodistusta sen voimassaoloaikana kaikissa niissä hankkeissa, joissa edellytetään sitä vastaavien tietoturvaluustoimien toteuttamista.

38. Kysymys (55 § 2 mom.; 12 § 2 mom. 4 k):

Mikä on arviointikriteerilautakunnan asema peruutettaessa yritysturvaluusselvitystodistusta?

Vastaus:

Turvaluusselvitysasioden arviointikriteerilautakunta voi antaa yleisiä tulkintasuosituksia yritysturvaluusselvitystodistuksen peruuttamisesta. Lautakunta ei siis käsittele tai ratkaise tietyille yritykselle annetun yritysturvaluusselvitystodistuksen peruuttamista.

TURVALLISUUSSELVITYSREKISTERI

39. Kysymys (50 §):

Voiko yritys saada tiedon turvallisuus selvitysrekisteristä vahvistuksena työnhakijan antamalle tiedolle siitä, että hänestä on laadittu voimassa oleva henkilöturvallisuus selvitys tai henkilöturvallisuus selvitystodistus?

Vastaus:

Yrityksillä ei ole oikeutta saada teknistä käyttöyhteyttä turvallisuus selvitysrekisteriin. Yritykselle voidaan kuitenkin selvityksen kohteen kirjallisen suostumuksen mukaisesti välittää tieto siitä, että henkilöstä on laadittu voimassa oleva henkilöturvallisuus selvitys tai henkilöturvallisuus selvitystodistus. Suojelupoliisille tehdyssä pyynnössä on annettava samat tiedot niistä tehtävistä, joita asianomaisen henkilön on tarkoitus hoitaa samoin kuin tiedot yrityksen turvallisuusjärjestelyistä, jos ne turvallisuus selvityslain 18 §:n mukaan olisi velvollisuus esittää ja jos nämä tiedot eivät jo ole suojelupoliisilla.

40. Kysymys (50 §):

Onko selvityksen kohteen suostumus tietojen hankkimiseksi voimassa olevasta henkilöturvallisuus selvityksestä turvallisuus selvitysrekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla aina tarpeen?

Vastaus:

Suostumus vaaditaan, koska suostumus on tarpeen, jotta turvallisuus selvitys voidaan tehdä.

Henkilö voi antaa suostumuksen myös siten, että se kattaa kaikki saman hallinnon alan tehtävät. Tällaisen suostumuksen perusteella tiedot voidaan hakea tietoturvallisuus rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla ilman uutta suostumusta.

LUOTETTAVUUDEN SEURANTA JA SEN VAIKUTUKSET

41. Kysymys (51 § 1 mom.):

Ovatko kaikki henkilöt, joista on tehty henkilöturvallisuus selvitys, laissa tarkoitettun seurannan piirissä riippumatta siitä, onko heistä laadittu suppea, perusmuotoinen vai laaja henkilöturvallisuus selvitys?

Vastaus:

Luotettavuuden seuranta koskeva turvallisuus selvityslain 51 § 1 mom. kattaa kaikki henkilöturvallisuus selvitysten tasot. Säännös mahdollistaa myös sen seurannan, onko yritysturvallisuus selvitystodistuksen saaneelle yritykselle tuomittu yhteisösakkoja. Tämän vuoksi säännöksessä käytetään yleiskäsitettä ”turvallisuus selvitys”, joka kattaa eri selvitys muodot ja -tasot.

VELVOLLISUUS ILMOITTA A TIETOJA VIRANOMAISELLE

42. Kysymys (40 §):

Kenelle yritys, jolle on annettu yritysturvaluustuodistus, raportoi mahdollisista todistukseen liittyvistä turvallisuuspoikkeamista tai muista muutoksista - todistuksen myöntäneelle viranomaiselle vai asiakkailleen?

Vastaus:

Turvallisuus selvityslaki ei vaikuta sopimusosapuolten velvoitteisiin. Sen 40 §:ssä säädetään tilanteista, joissa on velvollisuus ilmoittaa muutoksista viranomaisille. Tämä velvollisuus ei siis poista tai vähennä tai muutoinkaan vaikuta niihin velvollisuuksiin, joita yrityksellä sopimusten mukaan on suhteessa sopimuskumppaneihinsa.